

НА ВНИМАНИЕТО НА ГРАЖДАНИТЕ!

Във връзка с публикации в медиите за зачестили случаи на ухапвания от кърлежи, публикуваме [мерките за предпазване и последващите действия след ухапване](#)

КАК ДА СЕ ПРЕДПАЗИМ ОТ КЪРЛЕЖИТЕ !

С повишаването на температурите и влажността, всяка пролет и лято нараства опасността да бъдете ухапани от кърлеж.

Кърлежите (*Ixodoidea*) са членестоноги от клас Паякообразни (подклас Акари). Жизненият им цикъл преминава през фазите: яйце – ларва – нимфа – имаго (полово зряла форма).

Кърлежите са важен вектор* за разпространението на много инфекциозни болести – марсилска треска, Лаймска борелиоза (Лаймска болест), Ку-треска, енцефалити и др.

Важно епидемиологично значение за България са кърлежите от сем. *Ixodidae* – Иксодови кърлежи. Видовете от род *Ixodes* са разпространени повсеместно. Те са високоспециализирани кръвосмучещи кърлежи, паразитиращи при човека, бозайниците, птиците и нерядко при влечуги. При всмукване на кръв, кърлежите значително увеличават в пъти повече своите размери. Широко разпространени в България са:

1) Иксодов кърлеж (*Ixodes ricinus*). Природен резервоар са предимно гризачи (горска и полска мишка), птици и др. диви животни, както и домашни животни (крави, кози, овце, кучета). Иксодовият кърлеж е вектор предимно на микроорганизми, причинители на Лаймска болест. Механизъм на заразяване: **гризач – кърлеж – гризач** и **гризач – кърлеж – човек (при навлизане на кърлежови огнища!)** по трансмисивен път (ухапване). Активност на кърлежа: от **април до октомври**.

2) Кучешки кърлеж (*Rhipicephalus sanguineus*). Природен резервоар са гризачите, дивите и домашните животни. Този вид кърлеж е вектор предимно на микроорганизми, причинители на марсилска треска, но и на Ку-треска. Механизъм на заразяване: **животно – кърлеж – животно (човек)** по трансмисивен път (ухапване), а начинът на заразяване може да се осъществи чрез: ухапване от кърлеж; при попадане в конюнктивата, лигавицата на носа и устата на кръв, тъкани, изпражнения от смачкани кърлежи и замърсени ръце.

Кръвосмучещите кърлежи обитават тревисто-храстови и горски местности и предпочитат високата влажност. Причакват жертвите си покрай пътеките, по които те се движат. Нападат обикновено сутрин като се ориентират по топлината и излъчваната от гостоприемника миризма. Впиват се с хоботче в тялото и се пускат, когато се напият с кръв. Този акт е различно продължителен при различните видове кърлежи.

Ixodes ricinus

Rhipicephalus sanguineus

* вектор – в епидемиологията, организъм, който сам по себе си не причинява болест, но разпространява зараза като пренася патогени от един приемник към друг

1. Съвети за предпазване от ухапване от кърлежи

- Избягване посещенията на райони с гъста растителност и висока влажност поради благоприятните условия за развитие на кърлежите. За почивка в природата да се използват отпъканите и лишени от буйна растителност места.

- Да се носи подходящо затворено облекло - добре пристегнато около китките и глезените, в светъл цвят, с цел лесно откриване на полазилите кърлежи.

- Използване на репеленти за кожата и перметрин за дрехите. Едни от най-ефективните репеленти (отпъждащи вещества) са: бензилбензоат, ДЕТА, дибулфталат, диметилфталат. Те се нанасят по откритата кожа. Предпазният ефект на репелентите се увеличава до 8 - 15 дни, ако горните дрехи се импрегнират с тях или с комбинацията репелент плюс синтетичен пиретроид (перметрин). Накиснатите дрехи се оставят да изсъхнат и след 24 часа се обличат. Репелентите отблъскват кърлежите, а при контакт перметринът ги убива. Не се препоръчва нанасяне на перметрин директно върху кожата.

- Ежедневен оглед за впити кърлежи, с цел недопускане на продължителен престой върху тялото.

Това е най-важният момент в неспецифичната профилактика на кърлежопреносимите заболявания. Особено внимание трябва да се обръща на "предпочитаните" от кърлежите места - окосмената част на главата (особено при деца), по корема, под мишниците, в слабините, в гънките зад коляното, под мамилите. Наложителен е и оглед на домашните кучета и носенето на противопаразитни каишки.

- Редовно почистване на падналите клони и гниещите листа, окосяване на тревата и ограничаване достъпът на животни в тревните площи на населените места.

2. Съвети при ухапване от кърлежите

- Правилно отстраняване на забития кърлеж. Кърлежът трябва да се отстрани бързо, но много внимателно. Най-добре е това да стане с пинсети. Леко впилият се кърлеж може лесно да се изтегли и с ръка, но задължително с ръкавица. Отстраняването трябва да стане чрез постепенно издърпване, без да се върти и извива. Много широко разпространена практика е да се върти обратно на часовниковата стрелка, но това е абсолютно погрешно. Така кърлежът може да се скъса и част от устния му апарат да остане в кожата, което да наложи допълнително хирургическо отстраняване.

Неправилно е и мазането на мястото на запития кърлеж с алкохол, терпентин или изгаряне с кибритена клечка. Това води до връщане на чревно съдържимо в устния апарат на кърлежа, което увеличава шансовете за предаване на евентуална зараза. По същия начин трябва да се отстраняват и кърлежите от домашните любимци. При масова опаразитеност на домашните животни с кърлежи **незабавно потърсете помощ и съдействие от участъковия ветеринарен лекар или ветеринарно-медицинска клиника.**

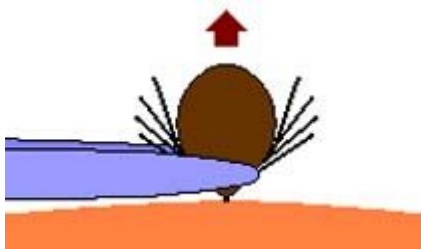
- Насочване за хирургично сваляне при дълбоко впит кърлеж или когато при вадене на кърлежа в кожата са останали части от него. Понякога при изтеглянето кърлежът се скъсва и в кожата остава устния му апарат. Това увеличава шанса за предаване на инфекцията, затова останалата от кърлежа част трябва да се отстрани хирургически.

- Щателна дезинфекция на кожата след сваляне на кърлежа - с йод, спирт или одеколон.

- При възможност сваленият кърлеж се поставя в шишенце и се носи за изследване. В противен случай се унищожава чрез изгаряне или поставяне в спирт. Много хора размачкват свалените кърлежи от животните, при което пръски от съдържимото попадат в очите и човек се разболява без да е ухапан. **Внимание! Изследване на кърлежи за заразеност се извършва само в НЦЗПБ – София (бул. „Янко Сакъзов” №26)**

- **Съвети за проследяване в продължение на 30 дни относно:**

- локални прояви - на мястото на ухапването - зачервяване, оток, болка
- общи прояви - температура, ставни и мускулни болки, главоболие, обрив по тялото

Отстраняването на кърлежа трябва да стане чрез постепенно издърпване, без да се върти и извива

Къде да гледате за кърлежи

- **подмишничната ямка**

Там много често се впиват кърлежите, а пък забравяме да погледнем. Това е първото най-важно място, където трябва да търсите.

- **слабините**

Опасно и уязвимо място, не забравяйте да преглеждате след разходка и тази област.

- **окосмената част на главата**

Едно от най-честите места, където се крият гадинките. Внимателно преглеждайте зоната след всяка разходка навън.

Внимание! Ако нямате опит с ваденето на кърлежи, по добре отидете на лекар, защото често при опит да се извади, част от кърлежа остава под кожата.

СПЕЦИАЛИЗИРАНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ ПРИ УХАПВАНЕ ОТ КЪРЛЕЖ ПРЕЗ ПОЧИВНИТЕ ДНИ ИЛИ ИЗВЪН РАБОТНО ВРЕМЕ НА ОПЛ

При ухапване от кърлеж през почивните дни или извън работното време на ОПЛ, пострадалите могат да се обръщат към следните неотложни кабинети за получаване на специализирана медицинска помощ:

За гр. Стара Загора и общината;
община Опан

1. Неотложен кабинет "Медика-ММ-ГПИМП" ООД, ул. «Княз Александър Батенберг» 19

2. Неотложен кабинет «ГППМП – Д-р Дженеви» ООД, бул. «Руски» 62, каб.23

3. Инфекциозна амбулатория на Клиника по инфекциозни болести към УМБАЛ «Проф. Д-р Стоян Киркович»

4. МЦ «ДАР» ООД, ул. «Ген. Столетов» 27

За гр. Казанлък и общината; община Павел баня	1. ДКЦ «Поликлиника Казанлък» ЕООД, ул. «Стара планина» 12, кабинет 64 2. МЦ «Павел баня» ЕООД, ул. «Любомир Кабакчиев» 4, кабинет 12
За гр. Раднево и общината; община Гълъбово	Неотложен кабинет към ДКБ на МБАЛ – Раднево, ул. «Георги Димитров» 42
За общините Мъглиж, Чирпан, Гълъбово и Бр.Даскалови	Филиалите за спешна медицинска помощ (ФСМП)
За общините Гурково и Николаево	ФСМП – Гурково

*Дирекция «Надзор на заразните болести», РЗИ – Стара Загора
2016 г.*